

6. Fællesskabsretten i funktion

Tankerne var nye, ambitionerne var store, og reglerne var klare, men hvordan fungerer det i praksis, når virksomheder og medlemsstater forsøger at snyde? I dette kapitel behandles Den Europæiske Unions Domstol, EU-Domstolen, der indtil 2009 blev kaldt EF-Domstolen, dens plads i systemet og Fællesskabets betydning for borgerne.

Ansvar

Det er medlemsstaternes ansvar at leve op til traktatens forpligtelser. Det er ikke i sig selv usædvanligt, men det er en afgørende forskel fra tidligere traktater, at medlemsstaterne kan drages til ansvar på anden måde end ved krig.

EU-Domstolen har fortolket EF-traktatens artikel 5 (side 44) så bogstaveligt, at medlemsstaterne simpelthen pådrager sig et erstatningsansvar over for borgere og virksomheder, der lider tab som følge af, at medlemsstaten ikke har opfyldt sine forpligtelser. Det burde få medlemmerne til at tage deres ansvar alvorligt!

Kommissionens og medlemsstaternes kontrol

EF-traktatens artikel 169 bemyndiger Kommissionen at indbringe en medlemsstat for EU-Domstolen, hvis den mener, at medlemsstaten ikke har overholdt sine forpligtelser, og artikel 170 bemyndiger medlemsstaterne at indbringe hinanden for EU-Domstolen. Hvis en stat dømmes ved EU-Domstolen, er den forpligtet til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger, og det gør den som regel også.

Det er alligevel især Kommissionen, der er Fællesskabets politi, der ud over at overvåge virksomhederne også holder øje med, om medlemsstaterne lever op til forpligtelserne. Eksemplerne på de ulovlige danske afgifter på whisky og druevin er retssager, som Kommissionen har anlagt mod Danmark.

Kommissionen udgøres af en række kommissærer, der ganske vist udpeges af medlemsstaterne, men som i deres funktion arbejder for Fællesskabet - ikke for deres egne nationale stater.

Borgernes supplerende kontrol

EF-traktaten adskiller sig fra andre internationale traktater ved, at den indeholder bestemmelser, som EU's borgere umiddelbart kan støtte ret på. Allerede i 1963 fastslog EU-Domstolen, "at Fællesskabet udgør et nyt folkeretligt system, til hvis fordel staterne har indskrænket deres suveræne rettigheder, og hvis retssubjekter ikke blot er medlemsstaterne, men også disses statsborgere."

Fællesskabsretten giver EU's borgere rettigheder, som bliver en del af deres såkaldte juridiske formue. Deres ønske om at beskytte disse rettigheder supplerer effektivt Kommissionens og medlemsstaternes kontrol, udtalte EU-Domstolen, da den i en principiel dom afviste argumentet om, at EU-borgerne ikke har påtaleret, selvom kun Kommissionens og medlemsstaternes beføjelser er nævnt i traktaten.

EF-traktatens direkte virkning

EF-traktatens direkte virkning for private var dermed fastslået. Det var sag 26/62, dom af 5. februar 1963. Sagen handlede om, at Van Gend & Loos, et hollandsk distributionsselskab, anfægtede en toldforhøjelse, der blev indført efter Fællesskabets oprettelse. Sagen mod skattemyndighederne endte hos den nederlandske forfatningsdomstol, som forelagde sagen for EU-Domstolen.

De berørte stater, Nederlandene og Belgien, henviste til artiklerne 169 og 170 og fortolkede dem således, at borgerne var udelukket fra at støtte ret på traktaten. EU-Domstolen var uenig, og med den principielle dom etableredes EU-borgernes rettigheder. Van Gend & Loos kunne derefter for den nationale domstol påberåbe sig et forbud i traktatens artikel 12 mod at forhøje toldsatserne.

EU-Domstolen havde intet problem med at lade EU-borgerne have rettigheder. Den så det som en fordel for Fællesskabet på den måde at inddrage borgerne i den kontrol, som ellers er overladt til Kommissionen og medlemsstaterne.

den omstændighed, at traktaten i de nævnte bestemmelser giver Kommissionen og medlemsstaterne mulighed for at indstævne en stat, som ikke har opfyldt sine forpligtelser, for Domstolen, indebærer ikke, at det skulle være umuligt for private i givet fald at gøre disse forpligtelser gældende for den nationale dommer, lige så lidt som den omstændighed, at traktaten giver Kommissionen midler til at sikre overholdelsen af de forpligtelser, der er pålagt de traktatundervgivne, udelukker muligheden for i sager mellem private for den nationale dommer at påberåbe sig krænkelsen af disse forpligtelser;

hvis garantierne mod medlemsstaternes overtrædelse af artikel 12 alene begrænses til procedurerne i artiklerne 169 og 170, vil dette udelukke enhver umiddelbar beskyttelse af deres statsborgeres individuelle rettigheder;

der er en risiko for, at anvendelsen af disse artikler bliver virkningsløse, såfremt den skal afhænge af gennemførelsen af en national beslutning, som tilsidesætter traktatens forskrifter;

agtpågivenheden hos de private, som er interesserede i at beskytte deres rettigheder, medfører en effektiv kontrol, der supplerer den kontrol, som det i artiklerne 169 og 170 overlades til Kommissionen og medlemsstaterne at drage omsorg for.

EU-Domstolen om borgernes rettigheder (sag 26/62), 5. februar 1963

EU's borgere har ikke adgang til at anlægge sager direkte ved EU-Domstolen. De kan imidlertid under en sag ved de nationale domstole støtte sig på rettigheder, der tilkommer dem som følge af EU-retten. Via et særligt samarbejde mellem de nationale domstole og EU-Domstolen kan borgerne få afprøvet deres rettigheder ved EU-Domstolen, der er alene om at have kompetence til at fortolke EU-retten. De nationale dommere er også EU-dommere og skal håndhæve de af borgernes rettigheder, der følger af traktaten. Fremgangsmåden er dog lidt speciel.

Præjudicielle forelæggelser for EU-Domstolen

Der er klar adskillelse mellem en national domstols opgaver og EU-Domstolens. Det er den nationale domstol, der behandler og afgør nationale tvister, herunder en sag, som en borger har anlagt mod staten for traktatbrud. Den afgør også sager mellem private, mens EU-Domstolen slet ikke behandler civile retssager.

Det er imidlertid alene EU-Domstolen, der kan fortolke traktaten og retsakter, der er udstedt af Fællesskabets institutioner, f.eks. direktiver og forordninger. Det er derfor nødvendigt med et samarbejde, når EU-retlige spørgsmål rejses i en civil sag ved en national domstol. Hvis spørgsmålet har betydning for afgørelsen, vil den nationale domstol stille et "præjudicielt" spørgsmål til EU-Domstolen. Det vil sige, at den nationale domstol vil beskrive situationen og bede EU-Domstolen om at fortolke situationen i forhold til en traktatbestemmelse eller et direktiv.

En ret stor del af EU-Domstolens domme er svar på præjudicielle spørgsmål. EU-Domstolen svarer på præjudicielle spørgsmål i form af en dom, hvorefter den nationale domstol fortsætter sagsbehandlingen mellem sagens parter, og når den afsiger dom, er den forpligtet til at respektere EU-Domstolens fortolkning.

Fremgangsmåden kan synes omstændelig, men den er nødvendig for at sikre, at EU-retten fortolkes på samme måde i hele EU. Hvis de nationale domstole får frihed til at fortolke EU-retten, kan man ikke være sikker på, at EU-retten får den samme virkning overalt i EU. I praksis er de nationale domstole tilbøjelige til at holde med deres egen stat, f.eks. kan man forestille sig, at en dansk dommer er tilbøjelig til at mene, at der er forskel på frugtvin og druevin (til frugtvinns fordel), mens en fransk dommer er mere tilbøjelig til at mene det modsatte.

Når EU-Domstolen har fortolket en traktatbestemmelse, respekteres dette over hele EU. Derfor får EU-Domstolen ikke forelagt de samme spørgsmål flere gange.

Artikel 177

Domstolen har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål:

- a) om fortolkningen af denne Traktat,
- b) om gyldigheden og fortolkningen af retsakter fra Fællesskabets institutioner,
- c) om fortolkningen af vedtægter for organer, der oprettes af Rådet, når bestemmelse herom findes i de pågældende vedtægter.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses ved en ret i en af Medlemsstaterne, kan denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen.

EU-rettens forrang

En liden tue kan vælte et stort læs. Det var Flaminio Costa et godt eksempel på. Han var aktionær i et elselskab i Italien, da elselskabet i 1962 blev nationaliseret. Han mente, at det var i strid med EF-traktaten. I protest undlod han at betale en elregning på 1925 lire, et ganske uanseligt beløb. Det nye statslige selskab, ENEL, indledte rutinemæssigt en inkassosag mod Costa.

På grund af det beskedne beløb kunne sagen ikke appelleres, så da Costa over for den lokale fredsdommer henviste til EF-traktaten, var dommeren forpligtet til at forelægge sagen for EU-Domstolen til præjudiciel afgørelse.

Den italienske regering protesterede med henvisning til, at national lov skulle anvendes, hvilket også var det resultat, den italienske forfatningsdomstol var nået frem til. EU-Domstolen fastslog i sagen for første gang EU-rettens forrang.

Det var på én gang revolutionerende og forudsigeligt. Man kan jo spørge sig selv, om et fælles regelsæt ikke er værdiløst, hvis en part ensidigt kan bestemme, at de fælles regler ikke skal respekteres?

Indsigelse støttet på dommerens forpligtelse til at anvende den nationale lov

Den italienske regering fremfører, at fredsdommerens anmodning »overhovedet ikke kan antages til realitetsbehandling«, idet en national retsinstans er forpligtet til at anvende national lovgivning og derfor ikke kan anvende artikel 177;

til forskel fra de almindelige internationale traktater har EØF-traktaten indført en særlig retsorden, der er integreret i medlemsstaternes retssystemer fra det tidspunkt, da traktaten trådte i kraft, og som skal anvendes af deres retsinstanser;

medlemsstaterne har ved at oprette et Fællesskab på ubegrænset tid, der har egne institutioner, retsevne, partshabilitet, beføjelse til at optræde på internationalt plan og navnlig egentlige beføjelser, der er en følge af en kompetencebegrænsning eller en overførsel af beføjelser fra medlemsstaterne til Fællesskabet, faktisk begrænset deres suverænitæt, selv om det er sket inden for afgrænsede områder, og har således skabt et regelsæt, som finder anvendelse på deres statsborgere og på dem selv;

af denne integration i hver medlemsstats retssystem af bestemmelser, som hidrører fra fællesskabsretskilden, og mere generelt af traktatens ordlyd og ånd følger det logisk, at medlemsstaterne ikke kan gøre en senere ensidig foranstaltning gældende imod en retsorden, som de har accepteret på gensidig basis; en sådan foranstaltning vil således ikke kunne gøres gældende imod denne retsorden;

hvis fællesskabsretten som følge af senere national lovgivning havde forskellig gyldighed fra stat til stat, ville det bringe virkeliggørelsen af de i traktatens artikel 5, stk. 2, omhandlede mål i fare og ville indebære en efter artikel 7 forbudt forskelsbehandling;

de forpligtelser, man har påtaget sig i traktaten om oprettelsen af Fællesskabet, ville ikke være ubetingede, men kun eventuelle, hvis de kunne ændres eller ophæves ved senere lovgivning fra signatarstaternes side;

EU-Domstolen om fællesskabsrettens forrang (sag 6/64), 15. juli 1964

EU-rettens forrang understreger EF-traktatens bindende karakter og forskellen på Det Europæiske Fællesskab og historiens tidligere traktater. EU-rettens forrang har været flittigt debatteret gennem årene, men med EU-Domstolens dom i 1978 er EU-rettens forrang ikke desto mindre slået fast med syvtommersøm.

Den nationale dommer, der inden for sin kompetence har til opgave at anvende fællesskabsrettens bestemmelser, har pligt til at sikre disse reglers fulde virkning, idet han i påkommende tilfælde af egen drift skal undlade at anvende en modstridende - selv nyere - bestemmelse i den nationale lovgivning, uden at han behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne bestemmelse ad lovgivningsvejen eller ved ethvert andet forfatningsmæssigt middel.

EU-Domstolen om modstrid med nationale ret (sag 106/77), 9. marts 1978

Retssikkerhedsprincippet

Retssikkerhedsprincippet har afgørende betydning for de rettigheder, der tilfalder EU's borgere som følge af Fællesskabet. Princippet er ikke nedfældet i traktaten, men det er med årene inkorporeret i EU-Domstolens praksis og har på den måde fået samme styrke som en traktatbestemmelse.

Retssikkerhedsprincippet bør gælde i ethvert retssamfund. Det betyder "blot", at EU-retten skal være klar for alle dens retssubjekter. Ingen skal være i tvivl om, hvad der forventes af dem. Det stiller store krav til medlemsstaterne, når EU-love gennemføres i national lov, f.eks. når EU's direktiver implementeres.

Det handler både om, at EU-retten ikke kan være effektiv, hvis ikke den er klar, og at man skal kunne leve som lovlydig borger uden risiko for at blive straffet for at gøre noget ulovligt, som man ikke havde mulighed for at kende til på forhånd.

Det kræves i medfør af dette retssikkerhedsprincip særligt, at fællesskabslovgivningen giver de berørte mulighed for at få et nøjagtigt kendskab til omfanget af de forpligtelser, der herved pålægges dem (dom af 1.10.1998, sag C-209/96, Det Forenede Kongerige mod Kommissionen, Sml. I, s. 5655, præmis 35, af 20.5.2003, sag C-108/01, Consorzio del Prosciutto di Parma og Salumificio S. Rita, Sml. I, s. 5121, præmis 89, og af 21.2.2006, sag C-255/02, Halifax m.fl., Sml. I, s. 1609, præmis 72). Borgerne skal nemlig ikke være i tvivl om deres rettigheder og pligter og skal kunne handle derefter (dom af 13.2.1996, sag C-143/93, van Es Douane Agenten, Sml. I, s. 431, præmis 27, og af 26.10.2006, sag C-248/04, Koninklijke Coöperatie Cosun, Sml. I, s. 10211, præmis 79). Det er bydende nødvendigt, at retssikkerhedsprincippet gælder med særlig styrke, når der er tale om bestemmelser med retsvirkninger af økonomisk art (dom af 16.3.2006, sag C-94/05, Emsland-Stärke, Sml. I, s. 2619, præmis 43, og Koninklijke Coöperatie Cosun-dommen, præmis 79).

EU-Domstolen om retssikkerhedsprincippet (sag C-158/06), 21. juni 2007

Eksempel 1: Arbejdsmarkedsbidraget (ambi)

Arbejdsmarkedsbidraget (ambi) var en klassisk ulovlig afgift, men det løste et problem for Danmark. Loven om ambi blev vedtaget den 17. december 1987 og trådte i kraft den 1. januar 1988. Problemet var, at der ikke havde været overskud på betalingsbalancen i årtier. Op igennem 70'erne og 80'erne levede både private og det offentlige over evne med et stort lånefinansieret forbrug. Udlandsgælden var vokset til 272 mia. kr., og lønstigningerne i Danmark lå i den høje ende, så der var ikke udsigt til en snarlig forbedring af konkurrenceevnen.

Formelt var ambi en "omlægning" af nogle arbejdsgiverbetalte afgifter, men reelt drejede det sig om at tage penge fra importvirksomhederne og give dem til eksportvirksomhederne i håbet om, at det ville rette op på betalingsbalancen. Der var to måder at beregne ambi på, men den kontroversielle metode, som de fleste skulle bruge, var den såkaldte momsmetode, hvorefter der skulle betales 2,5 % af virksomhedens indenlandske salg minus virksomhedens indenlandske køb.

Det lignede til forveksling en forhøjelse af momsen, der var på 22 %, og det virkede også sådan for virksomheder, der hverken importerede eller eksporterede. Det illustreres af et eksempel, hvor en vare købes for 100 kr. og sælges for 130 kr.

Virksomheder, der opererede på hjemmemarkedet

Varens købspris:	100,00 kr.	Varens salgspris:	130,00 kr.
Købsmoms:	22,00 kr.	Salgsmoms:	28,60 kr.
Pris inkl. moms:	122,00 kr.	Pris inkl. moms:	158,60 kr.
Afregnet moms:	28,60 kr.	- 22,00 kr.	= 6,60 kr.
Afregnet ambi:	3,25 kr.	- 2,50 kr.	= 0,75 kr.

For sådanne virksomheder havde ambi samme effekt som en momsforhøjelse på 2,5 %, men sådan virkede ambi ikke for importører og eksportører.

Virksomheder, der importerede

Varens købspris:	100,00 kr.	Varens salgspris:	130,00 kr.
Importmoms:	22,00 kr.	Salgsmoms:	28,60 kr.
Pris inkl. moms:	122,00 kr.	Pris inkl. moms:	158,60 kr.
Afregnet moms:	28,60 kr.	- 22,00 kr.	= 6,60 kr.
Afregnet ambi:	3,25 kr.	- 0,00 kr.	= 3,25 kr.

Importører kunne ikke fratække købsprisen i beregningsgrundlaget, fordi varen var importeret, så for dem var ambi ikke alene en momsforhøjelse, men også en importafgift på 2,5 %. Importørerne måtte tage tabet selv eller leve med, at deres konkurrencesituation blev forringet af en højere salgspris på varerne.

Virksomheder, der eksporterede

Varens købspris:	100,00 kr.	Varens salgspris:	130,00 kr.
Købsmoms:	22,00 kr.	Salgsmoms:	0,00 kr.
Pris inkl. moms:	122,00 kr.	Eksportpris:	130,00 kr.
Afregnet moms:	0,00 kr. - 22,00 kr.	=	-22,00 kr.
Afregnet ambi:	0,00 kr. - 2,50 kr.	=	-2,50 kr.

Man skulle ikke opkræve moms, når man eksporterede, og den købsmoms, der var betalt, blev refunderet. Eksport indgik slet ikke i beregningsgrundlaget for ambi, så beløbet blev negativt, og den negative ambi blev udbetalt til eksportørerne.

Det blev ganske vist kaldt arbejdsmarkedsbidrag, men reelt var det told eller afgift på import på 2,5 % og et tilsvarende tilskud til eksport. Det var præcis den form for protektionisme, man ville undgå, da man oprettede Fællesskabet.

Der var næppe nogen, der var i tvivl om, hvad der foregik. Jeg ynder at kalde tingene ved rette navn, så jeg skrev "Importafgift" i protest i regnskabet for 1988, men det rettede min revisor. Han trøstede mig med, at afgiften ikke ville vare ved. Han fortalte, at Kommissionen allerede var gået ind i sagen, og en dag ville ambi blive standset af EU-Domstolen. Det var kun et spørgsmål om tid, for regeringen udnyttede "blot" retssystemets træghed. Dansk Denkvit ApS, der importerede foderstoffer, og P. Poulsen Trading ApS, der importerede højttalere, anlagde sag mod regeringen ved Østre Landsret, og Kommissionen anlagde traktatbrudssag mod Danmark ved EU-Domstolen. For regeringen blev ambi den ønskede succes, idet der i 1990 var overskud på betalingsbalancen for første gang siden 1963.

Det kontroversielle "arbejdsmarkedsbidrag" blev ophævet igen ved udgangen af 1991, men da havde det virket i 4 år og nærmest udrettet mirakler for Danmarks betalingsbalance. Der var flyttet så mange penge fra de ramte importerhverv til de begunstigede eksportører, at der med enkelte undtagelser har været overskud på betalingsbalancen siden da. Da ambi blev ophævet, blev momsen samtidig hævet til 25 % - måske for at styrke en illusion om, at ambi var en momslignende afgift.

Dansk Denkvit ApS og P. Poulsen Trading ApS fik medhold ved EU-Domstolen i sag C-200/90 ved dom af 31. marts 1992. En afgift med de karakteristika, der kendetegner ambi, blev dømt til at være i strid med Rådets sjette momsdirektiv, og derefter var der ikke grund til at undersøge de øvrige bestemmelser i traktaten. Kommissionen fastholdt alligevel retssagen mod Danmark, der endte med at blive dømt for traktatbrud i sag C-234/91 ved dom af 1. december 1993.

Kontorchef Børge Aagaard, Told- og Skattestyrelsen, gjorde status i *Tidsskrift for Skatter og Afgifter*, 16. marts 1998: Der blev i perioden 1988-1991 opkrævet ca. 50 mia. kr. efter momsmetoden. I samme periode blev der udbetalt ca. 23 mia. kr. i negativ ambi. I forhold til de i 1987 gældende regler har virksomhederne sparet arbejdsgiverafgifter i størrelsesordenen 50 mia. kr.

Eksempel 2: Imerco-sagen

I 1978 fyldte den danske isenkræmmerkæde Imerco 50 år og fejrede det med et fajancestel, *Slotsstellet*. Det var til 12 personer med kaffe-, te- og flødekande. Det var af høj kvalitet og blev solgt eksklusivt i Imercos egne butikker. Det var i hvert fald planen.

Fajancestellene blev fremstillet i England, men på grund af de strenge kvalitetskrav var der omkring 1.000 frasorterede stel af 2. sortering, som Imerco ikke kunne sælge. Disse frasorterede stel fik den britiske producent tilladelse til at sælge i Storbritannien dog med pålæg om, at de under ingen omstændigheder måtte eksporteres til Danmark eller andre skandinaviske lande.

Dansk Supermarked købte en del af disse stel via en mellemhandler og solgte dem i sine supermarkeder i Danmark. Imerco gik til fogedretten i Århus og fik nedlagt forbud mod salget. Forbuddet blev stadfæstet i justifikations sagen ved Sø- og Handelsretten, men Dansk Supermarked ankede til Højesteret og henviste til EF-traktatens konkurrenceregler og forbud mod kvantitative restriktioner.

Højesteret forelagde derefter et præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen om fortolkningen af EF-traktatens bestemmelser. Højesteret beskrev situationen for EU-Domstolen og stillede følgende spørgsmål:

“Udelukker bestemmelser i EØF-traktaten eller retsakter udstedt i medfør heraf anvendelse af de danske love om ophavsret, varemærker og markedsføring i sagen?”

En retssag, hvor øjeblikkelig indgriben er relevant, indledes ofte med nedlæggelse af forbud. Det er let at få nedlagt forbud. Den egentlige sagsbehandling sker først i den efterfølgende justifikations sag. Her har man i de fleste tilfælde to chancer, for hvis man bliver dømt i første instans og er utilfreds med det, kan man anke. Hvis sagen rejser spørgsmål om fortolkningen af EU-retten, er retten i ankesagen forpligtet til at forelægge sagen for EU-Domstolen jf. EF-traktatens artikel 177.

Artikel 36 tillader ikke, at der på grundlag af ophavsret lægges hindringer i vejen for markedsføringen af varer, som er bragt i omsætning med ophavsmandens samtykke. Det fremgår ganske klart af Domstolens praksis, at hverken retten til et varemærke, til et patent, eller eneretten vedrørende lydbærere, kan gøres gældende for at forbyde markedsføringen i en medlemsstat af varer, der med rettighedshaverens samtykke er bragt i omsætning i en anden medlemsstat. Denne retspraksis, som sonderer mellem rettighedens beståen og dens udøvelse, beror i det væsentlige på princippet om, at en lovlig afsætning af et beskyttet produkt medfører en udtømmning af retten til at udøve den industrielle og kommercielle ejendomsret i relation til de varer, der er bragt i omsætning inden for fællesmarkedet. En vare, der lovligt er bragt på markedet i en medlemsstat, anses for at være bragt i omsætning i hver medlemsstat.

Denne løsning, der er foreskrevet af fællesskabsretten, skal ligeledes anvendes på ophavsret, for så vidt som ophavsmanden udnytter sit værk ved fremstilling og afsætning af en vare, i hvilken værket er realiseret. En national rets dom, der forbyder afsætningen af varer, som lovligt er bragt på markedet i en anden medlemsstat, ville således udgøre en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion.

Den omstændighed, at Imerco kun har tilladt omsætningen af de frasorterede varer med en territorial begrænsning, ændrer ikke det anførte resultat. Produkterne var netop bragt i omsætning i Det forenede Kongerige med Imerco's samtykke; denne afsætning i Det forenede Kongerige medfører udtømmning af retten for så vidt angår de varer, der er bragt på markedet. Da Fællesskabet udgør et økonomisk enhedsområde, er en territorial begrænsning af ophavsmandens samtykke ikke mulig inden for Fællesskabet, ligesom den heller ikke er mulig inden for en medlemsstat.

Kommissionens gennemgang af artikel 36 i Imerco-sagen

Det er ikke altid let at afgøre, om det er loven, der er problemet (artikel 30 og 36), eller om problemet er virksomhedernes adfærd (artikel 85 og 86). I praksis er det ofte en kombination af loven og anvendelsen af loven.

I Imerco-sagen redegjorde Kommissionen for artikel 36 og afviste allerede på den baggrund at forbyde salget af stillene i Danmark, så det var unødvendigt at undersøge konkurrencereglerne. Det er værd at bemærke, at EU-Domstolen ikke konkret tog stilling til konflikten mellem Imerco og Dansk Supermarked, men i realiteten blev sagen ikke desto mindre afgjort af EU-Domstolens svar.

EØF-traktatens artikler 30 og 36 skal fortolkes således, at domstolene i en medlemsstat ikke under henvisning til en ophavsret eller en varemærkeret kan forbyde, at en vare, der er omfattet af en af disse rettigheder, bringes i omsætning på denne stats område, når varen lovligt er bragt i omsætning på en anden medlemsstats område af indehaveren af disse rettigheder eller med dennes samtykke.

EU-Domstolens konklusion i Imerco-sagen (sag 58/80), 22. januar 1981

Eksempel 3: Bøde til Tretorn

Konkurrencereglernes styrke og Kommissionens beføjelser illustreres af sagen mod Tretorn, som sammen med forhandlerne fik store bøder for at begrænse konkurrencen med tennisbolde i EU.

Tretorn og forhandlerne indbragte afgørelsen for Retten i første instans, men forgæves. Kommissionen fik medhold (sag T-49/95, dom af 11. december 1996).

Kommissionen pålægger Tretorn og firmaets forhandlere bøder for indførelse af et forbud mod eksport af tennisbolde i EU.

Kommissionen har pålagt Tretorn en bøde på 600.000 ECU og pålagt firmaets forhandlere, nemlig Formula Sport International (Det Forenede Kongerige), Fabra (Italien), Zürcher (Schweiz) og Van Megen (Nederlandene), bøder på 10.000 ECU. I beslutningen herom fastslog Kommissionen, at de pågældende firmaer havde overtrådt EF-traktatens artikel 85, stk. 1.

En kontrolundersøgelse foretaget af Kommissionen hos Tretorn afslørede, at Tretorn og firmaets forhandlere fra 1987 til 1989 i fællesskab havde forsøgt at lægge hindringer i vejen for handelen med Tretorn-tennisbolde mellem medlemsstaterne. Der var til denne ende blevet taget flere forskellige mekanismer i brug: eksportforbud, systematisk indberetning af tilfælde af parallelimport, stop for leveringer til bestemte markeder for at hindre parallelimport.

Det generelle eksportforbud og de hindringer, der blev lagt i vejen for parallelimporten af Tretorns produkter, skal ikke ses som resultatet af ensidig handling fra Tretorns side, men som en integrerende - om end uskrevet - del af Tretorns forhandlings- og salgsaftaler, eller som i hvert fald resultatet af en samordnet praksis mellem Tretorn og firmaets forhandlere.

Det generelle eksportforbud og hindringerne havde direkte til formål og til følge at begrænse konkurrencen, påvirke handelen mellem medlemsstaterne og opdele det fælles marked. Dette er i direkte strid med en af traktatens fundamentale målsætninger, nemlig integreringen af det fælles marked. Den udviste adfærd gjorde det også muligt for Tretorn og forhandlerne at anvende en differentieret prispolitik.

Ved fastsættelsen af bødernes størrelse anlagde Kommissionen det synspunkt, at overtrædelsen underminerede en af traktatens fundamentale målsætninger, nemlig integreringen af det fælles marked, og at EU-retten var meget klar på dette punkt. Der var efter Kommissionens opfattelse tale om en alvorlig overtrædelse af EU-lovgivningen.

Ved fastsættelsen af bøderne til forhandlerne tog Kommissionen bl.a. hensyn til, at deres medansvar for den konkurrencebegrænsende praksis var mindre, da man måtte gå ud fra, at selv om de rent faktisk forfulgte egne interesser, var de ligeledes under pres fra Tretorn.